

Parlar canadenc

El debat sobre la llengua és polític. Aquí o al Canadà. Encara que els models siguin absolutament antagònics. I no és només un debat entre partidaris i contraris a la independència.

Imaginem una escena. Un ministre del Govern espanyol està fent una roda de premsa a Madrid (o a Barcelona o a València o virtual) i un dels periodistes que hi participa li fa una pregunta en català. El ministre balbujeja un moment, diu que li sap greu, que potser no ha entès bé la pregunta i que no sap prou català per respondre en la mateixa llengua i que per tant ho farà en castellà. I imaginem que això provoca una considerable polèmica política i mediàtica. No pas per dir que el periodista és un mal educat que ha fet una cosa impropia, parlant en català, sinó dient que com pot ser ministre del Govern espanyol algú que no entén ni parla català, l'idioma d'un percentatge molt considerable dels ciutadans de l'Estat (encara que tothom entengui el castellà). I imaginem que fins i tot alguns membres del mateix govern renyin aquest ministre per no haver estat capaç de respondre en català, fins al punt d'haver de demanar disculpes i afirmar que l'està aprenent a marxar forçada perquè això no torni a passar.

A Espanya (o a França) aquesta escena seria pura ciència-ficció. Impossibile. Molts ciutadans d'aquests països la considerarien delirant. Doncs, segons llegim als diaris, és exactament el que va passar no fa gaires dies al Canadà. Un ministre anglòfon del Govern federal canadenc no va poder respondre en francès les preguntes en aquesta llengua d'un periodista i ha estat renyat, s'ha hagut de disculpar i ha trencat normes molt essencials de funcionament. El ministre, no pas el periodista. Si l'anècdota em sembla digna de ser ressaltada no és (només) per embadocament pel Canadà ni per subratllar les diferències jurídiques respecte a Espanya o França. És perquè em sembla que és una referència il·lustrativa per tal de fer-la servir en un debat molt viu i actual a casa nostra sobre la politització del debat lingüístic. O més concretament, per les acusacions de

VICENÇ VILLATORO

polititzar la llengua que es fan tan sovint als defensors del català.

El cas canadenc —que, com tots, té pros i contres— és una prova que no existeix un model únic i natural, universal, de reconeixement o de no reconeixement de la diversitat lingüística en un territori. Molt sovint, els ciutadans espanyols o francesos tenen la sensació que el model jacobí d'una única llengua hegemònica en tot un estat i, en el millor dels casos, la seva convivència desigual amb altres llengües menors, subsidiàries i restringides a un ús local, és l'únic model possible, el natural, el lògic. Com que som a Espanya, parlem espanyol. Però el cas canadenc —com el suís, com el belga— ens recorda que hi ha altres models possibles. Tan naturals o tan pocs naturals com el jacobí. I que la diferència de model no té un origen jurídic, sinó polític: hi ha una elecció política, ideològica, d'un model o d'un altre. I d'aquesta primera decisió política se'n desprèn una situació legal, una realitat jurídica. Però l'elecció de model és política. Política al Canadà. Política a Espanya.

Un element afegit: el Govern canadenc que demana perdó perquè un ministre no sap parlar francès és del Partit Liberal, que té com a signe d'identitat l'oposició a l'independentisme quebequès. Per tant, si en una reunió de la internacional liberal es troben un liberal canadenc i un diputat de Ciutadans, posem per cas, defensaran dos models de relacions entre llengües absolutament antagònics, però no serà un debat entre partidaris i contraris a l'independentisme. Un federalista sincer i un partidari de l'homogeneïtat imposada han d'optar per models radicalment diferents, encara que tots dos vulguin un estat unitari. Perquè el debat sobre models de llengua és de naturalesa política —abans que jurídica—, però no entre independentistes i no independentistes, sinó entre partidaris de la supremacia d'una llengua i partidaris d'un model que en reconeix més d'una. Que el debat sobre la llengua està polititzat? I tant! És polític des del mateix moment que cada estat pren la decisió política per un model o l'altre. Polititzat al Canadà quan opten per un model plural. Polititzat a Espanya quan s'opta constitucionalment per un model de supremacia lingüística del castellà. No és l'independentisme ni el catalanisme el que ho polititza. En tot cas participen políticament en un debat que ja és polític d'entrada. I en el que els liberals canadencs, per una banda, i el conjunt dels partits d'àmbit espanyol, per l'altra, tenen posicions políticament antagòniques, encara que cap sigui independentista.

En tot cas, quan algú em digui amb l'aire de repetir una veritat òbvia i inqüestionable, natural, que hem de parlar espanyol perquè som a Espanya, li respondré: exacte, de la mateixa manera que, quan som al Canadà, hem de parlar canadenc, oi?

Periodista